

Mevr. Mien van Dijk-Somsen,

geb 19-08-1923,
woonde tijdens de oorlog op 'De Kleuver',
Buninkdijk, waar nu de fam. Peters woont,
tegenover 'Freveld'. Nu woonachtig aan
de Leliestraat in Winterswijk.
Zij is getrouwd met Henk Stronks.
Hij overleed in 1977.
Zij kregen 4 kinderen: 1 dochter en 3 zoons.
In 1985 is zij getrouwd met
Sjouke van Dijk;
hij overleed in het jaar 2000.

Zij verhaalt:

*'Als je ouder wordt, denk je regelmatig terug aan
de oorlog, vooral van maart tot in mei.....*

*In februari 1940, is mijn moeder overleden, dat
was al heftig; nog veel te jong! Ik was 16 jaar en
mijn jongste zus was nog maar 10 jaar.*

*Ik had 5 zussen en 2 broers. De oudste zus was al
het huis uit, dus vader bleef op de boerderij achter
met 7 kinderen.*

*Mijn oudste broer moest in maart 1940
(Mobilisatie) naar de Grebbeberg.*

Op 10 mei 1940.

*'s Nachts om 4 uur word je wakker. Wat is dat
toch voor een herrie?*

*Ga je naar buiten en zie je vliegtuigen
overvliegen, met 10-tallen tegelijk.*

*Toen wisten we meteen: dit is oorlog! Zo van de
ene op de andere dag; of de wereld op zijn kop
staat.*

*De dag daarna liepen Duitse soldaten om de
boerderij.*

*Achter de boerderij werd afweergeschut
geplaatst en bij de burens, te Roele op Haartman,
zoeklichten.*

*Na 5 dagen was ons land helemaal bezet door de
Duitsers.*

*Bij de Grebbeberg is nog hevig tegenstand
geweest, waar 'onze jongens' door een hel zijn
gegaan. Weken duurde het, voor we iets hoorden.
Waar zijn de soldaten?*

*Mijn zus Hanna, die verloofd was met Willem
Sluiskes en de verloofde van mijn broer Jan,
zijn op pad gegaan en zijn op zoek gegaan in de
buurt van de Grebbeberg, maar kunnen hen niet
opsporen.*

*Enkele weken daarna kwam mijn broer thuis. Ik
was buiten en wie komt er aan? Jan! Vermoeid en
afgetobd!*

*Hij was afgevoerd met de andere jongens naar
Duitsland en daar gevangen gezet. Toen zijn ze
weer vrij gelaten. Mijn broer heeft over de strijd
nooit willen praten.*

*Ook de broer van mijn schoolvriendin Nine de
Vries was naar de Grebbeberg, maar Marcelis
Adolf (Marcel) de Vries is niet teruggekomen.
Hij is daar door granaatscherven omgekomen op
13 mei 1940.*

Ik kan mij nog heel goed herinneren, dat we 's nachts eens wakker werden, doordat er bommen waren gegooid in het bos aan de Stationsweg. We hebben languit in de gang gelegen; de glassplinters vlogen ons om de oren. Gelukkig hebben wij het overleefd.

Tijdens de oorlogsjaren heeft mijn vader op de boerderij 'De Kleuwer' aan heel veel mensen onderdak geboden.

We hadden vanaf 1941, op voordracht van Ds. Kuiper uit Aalten, mensen uit de steden: Rotterdam: twee meisjes, die sliepen in het kippenhok; Amsterdam en Scheveningen: een 13-jarige jongen van de familie Hoogendijk; zijn moeder was bij burens ondergebracht én onderduikers: gebroeders Spreijt en Van Roden, broer en zus, én Henk Borst: eerst alleen in de vakanties en het laatste oorlogsjaar: altijd! Ook zijn familie kwam wel eens op bezoek. Henk Borst is familie van Hugo Borst, die nu wel eens op t.v. is.

Het laatste half jaar van de oorlog met de Slag om Arnhem (Operatie 'Market Garden', LHV) kwam een gezin uit Duiven, ongeveer 10 personen, die moesten daar weg, vanwege de felle strijd, die daar woedde.

De laatste dagen kwamen ook mensen uit Aalten, omdat het daar ook te gevaarlijk werd.

Ik weet niet precies hoeveel mensen in de schoppe of op deale of in de varkenshokken sliepen op stro en een deken.

Ook dit wil ik nog vertellen:

Tegenover 't Meistershuus', waar het nu volgebouwd is met huizen, was vroeger een wei, die behoorde bij de boerderij 'De Kleuwer',

dus van mijn vader. Daar liepen de koeien en die moesten gemolken worden.

Op een morgen tegen half 7 komen we daar aan en wat zie ik?

Een groot gat met een doorsnee van 8 meter.

En de koeien stonden daarom heen. Midden in de wei!

In het laatste jaar van de oorlog, toen regelmatig de 'Tommy's' over vlogen om het Ruhrgebied te bombarderen, zaten wij vaak achter de boerderij in een schuilkelder. Op een avond komt er een brandend vliegtuig overoliegen, een en al vuurzee, en die is toen bij 'Prange' in 't Woold terecht gekomen.

Het contact met de burens was in de oorlog heel goed. Ook zij hadden onderduikers en bij ons ook en die onderduikers hadden contact met elkaar. Ook voor de onderduikers werden kerkdiensten georganiseerd op een boerderij. Dat is bij ons ook wel gebeurd.

'Naoberschap' was er al vóór de oorlog en tijdens de oorlog ging dat gewoon door, als het nodig was. Bijvoorbeeld bij ziekte en overlijden.

In de oorlog waren er allemaal regels, waar je je aan houden móest!

's Avonds na 8 uur mocht je niet meer de weg op; de radio moest ingeleverd worden, maar we hebben de radio verstopt en gingen stiekem luisteren naar Radio oranje vanuit Engeland. Ik had een vlaggetje op mijn fiets gezet: rood, wit, blauw, maar ik werd aangehouden door een politieagent. "Doe dat nou niet, want anders kom je in de problemen!"

Vanaf het begin van de oorlog moesten we alle ramen blinderen, daar mocht geen licht naar buiten stralen.

Ook de fietslamp had een spleetje, waardoor je kon zien: daar komt een fietser aan.

Om de avonden door te komen speelden we met elkaar spelletjes: kaarten, en zo en we hebben veel gezongen.

Op 28 maart 1945 was mijn vader jarig.
 's Avonds werd daar nog een glaasje 'vruchten uit de weck' op gedronken.
 8 uur 's avonds werd er op de voordeur gebonsd.
 'Inkwartiering!' werd er geroepen. Een Duitse staf van 6 man kwam binnenstormen en zij móesten een kamer hebben.
 De tweede nacht gingen ze weer weg op de terugtocht naar Duitsland.

Maar, dit wil ik toch nog wel zeggen.
 Toen ze 's nachts weggingen, gaven ze ons een hand en wensten ze ons het beste toe.
 Ze waren zelf, denk ik, ook blij dat de ellende van de oorlog gauw achter de rug was.
 Toen een dag daarna werd er geschoten om de boerderij, ook bij ons, door de gevel van het voorhuis. Wij zaten in de kelder.
 Op een gegeven moment hoorden wij een voertuig ons erf oprijden. Dat was een Canadees, die daar het erf op reed. En wie zit daar naast hem?
 Mijn jongste zus!!!!

In de dagen daarvóór was ze bij mijn zus Hanna, die inmiddels getrouwd was met Willem Sluiskes. Zij woonden daar op de hoek; de rijwielzaak aan de Haartseweg / Liefersdijk. Daar waren Duitsers ingekwartierd en ook in de oude school, de Chr. Nat. School, zat vol met Duitse soldaten. Dus van die kant kwamen ook over de grens de bevrijders binnen.
 Maar toen die tank daar aankwam rijden, kwam die vanaf de school.
 We hadden toch op de boerderij onder andere dat gezin uit Duiven, maar daar zat ook een jongen bij uit Maastricht, die verkering had met een meisje van dat gezin. En Maastricht was al een half jaar daarvoor bevrijd. Die jongen kwam naar buiten en zag de bevrijder.

Hij ging voor de tank staan, salueerde en zong met luide stem het 'Wilhelmus'!....."Ik zie hem nóg staan zingen!"
 Dus toen was voor ons het sein:
 Dit is de bevrijding!
 Dat vergeet ik nooit meer!

Op dat moment zaten nog zeker wel 50 Duitse soldaten in het bos aan de andere kant van de Buninkdijk.

Op vrijdag 30 maart 1945 werd de Haart definitief door Engelsen bevrijd.
 Met z'n allen waren we blij, dat we weer 'vrij' waren en dát werd gevierd!
 We zongen en waren uitgelaten vrolijk. We omhelsden elkaar.
 Een groot feest hebben we niet gevierd, want er moest nog veel gebeuren.

'Vrij' zijn betekende tóen voor mij:
 zonder gevaar van bommen, brandende vliegtuigen, razzia's, enz. enz. te leven.
 Dat je weer kunt gaan en staan waar je wilt!
 Het maakte mij blij, dat je weer openlijk met elkaar kon praten.
 Iedereen heeft zo op zijn eigen manier de oorlog meegemaakt.
 Denk b.v. aan Joden, die ondergedoken waren in een gezin met gevaar voor eigen leven. Als het ontdekt werd door onze overheersers, werden zij afgevoerd naar Dachau (concentratiekamp) of ergens anders.
 Maar het leven op de buurtschap ging door, ook op de boerderijen en het gezegde: "En de boer... hij ploegde voort" is wáár!

Dit wil ik nog graag kwijt:
 Ik vind, dat landelijk heel veel mensen, met gevaar voor eigen leven, een ander, die in de gevarenhoek zat, geholpen hebben. Dan denk ik aan de ondergrondse in Aalten en ook in Winterswijk.
 Ome Jan Wikkerink in Aalten en tante Riek in Winterswijk.

*Mijn kleine belevenis hier in is het volgende:
In het laatste jaar van de oorlog. Het is zaterdag.
Ik ben aan het koken. Een grote pan snert.
Ik loop naar buiten. Daar komt een man aanlopen,
heel mager. Ze zeggen wel eens: 'vel over been'.
Hij was ontsnapt uit een Duitse gevangenis. Hij
maakte zich bekend en kwam van oorsprong uit
België. In België hadden ze toen het 'Witte leger'
ondergronds.
Hij is opgepakt en naar Duitsland afgevoerd en
gevangen gezet en toen ontsnapt.
Ik heb hem naar binnen gebracht en een bord
snert gegeven. Mijn vader heeft de ondergrondse
in Aalten benaderd en die hebben hem weer af
kunnen voeren naar België. Na de oorlog kregen
wij van hem nog een bedankbrief!*

*Toen de bevrijding daar was, probeerde iedereen
de draad van het leven weer op te pakken. Bij ons
op de boerderij gingen mensen weg, onder andere
het gezin uit Duiven. Daar hebben wij nog lang
contact mee gehad en zijn daar ook op bezoek
geweest en dan gingen we naar Arnhem en dan
weet je niet, wat je daar ziet: ravage overal, ook
bijzonder de Eusebiuskerk... wat een puinhoop!
De wederopbouw moest beginnen en daar was
werk aan de winkel met de beperkte middelen die
er waren.
Ook nog lange tijd na de bevrijding waren de
levensmiddelen en kleding op de bon.
Van parachutemateriaal werden jurken gemaakt!!*

*Dankbaar ben ik, dat we toch 75 jaar in vrijheid
mochten leven, al gebeurden er daarna dingen, die
niet goed waren.
Ik denk aan de Berlijnse Muur. Maar gelukkig is
dat opgelost (1989).
Belangrijk, dat de regeringen met elkaar in
gesprek blijven in Europa en overal ter wereld.
Ik hoop zó voor mijn kinderen, klein- en
achterkleinkinderen en iedereen op deze wereld,
dat we in 'vrede' met elkaar kunnen leven!'*

Mien van Dijk - Somsen.

'De Oude Kleuver'